

ДЕЈАН ДАШИЋ*

Висока школа академских студија “Доситеј”

Београд

МАРИНА КОВИНИЋ**

Факултет за пословне студије

Београд

УДК 338.53(497.11)

Прегледни рад

Примљен: 11.12.2019

Одобрен: 27.01.2020

Страна: 577-589

УТИЦАЈ ФИСКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ НА РАСТ ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ У СРБИЈИ У ПЕРИОДУ 2010. – 2017. ГОДИНЕ

Сажетак: Рад представља истраживање на тему повезаности фискалне политике и раста индустријске производње кроз призму тренутне ситуације у земљи и расположивих статистичких податка. Фискална политика преко контроле јавних финансија усмерава рад индустрије и стабилизујуће делује на привреду. Иако индустрија има своје варирајуће показатеље у процентима, одговорном фискалном политиком, протоком времена бележи се раст већине сектора, а на примеру Србије, највећа стабилност приметна је код прерађивачке индустрије.

Кључне речи: фискална политика, индустрија, раст, циљеви, Србија

Увод

Под фискалном политиком се подразумева контрола јавних прихода и расхода а самим тим и управљање буџетом једне земље и као таква, фискална политика представља снажан инструмент којим се држава служи при стабилизацији привреде. Применом одговарајуће фискалне политике долази се до фискалних као и нефискалних учинака који би требало да буду у потпуном складу са циљевима који су постављени. Као учинци фискалне политике јављају се краткорочни циљеви, док је за постизање дугорочних циљева потребно усмерити фискални систем у правом смеру, и то на тај начин што се ради на оживљавању привреде као и на сузбијању инфлације. “Фискална политика је коришћење наплате државних прихода (опорезивања) и расхода (потрошње) како би се утицало на економију. Два главна инструмента фискалне политике су опорезивање владе и државни расходи. Може се посматрати и као политика државне потрошње која утиче на макроекономске услове” (Onyekachi, Festus, 2013).

* dasic.dejan@akademijadositej.edu.rs

** marinakovinic@gmail.com

Еволуција јавног дуга била је обележена фазама које су се понекад показале као праве трагедије за земље које имају велике дугове, нагомилане због лошег управљања јавним средствима или од самих кредитора. Уопштено говорећи, велики износи јавног дуга из земаља ЕУ значајно су порасли у последњих неколико година, чиме се повећава питања о здрављу јавних финансија и одрживости европских фискалних и буџетских политика. Европска комисија је истакла приоритете, укључујући и фискалну одговорност. Након примене одговорне фискалне политике, Румунија је у 2011. години изашла из рецесије и остварила раст БДП-а (Ialomitianu, Vucoi, 2016). И други аутори (Todorov, 2015) као главне препоруке за спровођење успешне фискалне политике, односе се на коришћење већег дела средстава које осигурава ЕУ, и то углавном за повећање делотворности владиних расхода у сврху одрживог економског развоја.

Циљ рада је истраживање утицаја смерница фискалне политике у Републици Србији у периоду од 2010. до 2017. године на раст индустријске производње. У складу са наведеним, главна хипотеза била да је примена мера фискалне политике у посматраном периоду директно утицала на раст индустријске производње.

Рад се састоји из три дела и то: први део поставља смернице фискалне политике, други део се односи на формулисање индустријске производње као и тренутног стања у земљи, а трећи део је усмерен на статистички приказ индустрије Србије у периоду 2010 – 2017. година.

Фискална политика

Држава улогу учесника на тржишту остварује кроз примену мера економске политике. Носиоци економске политике су државне институције, а основне врсте економске политике су:¹

- фискална,
- монетарна,
- спољнотрговинска, и
- политика јавног дуга.

Фискална политика, чији је утицај на индустријску производњу предмет овог рада, спроводи се од стране Владе Републике, односно Министарства финансија. Као циљ фискалне политике појављује се управљање јавним приходима и расходима на нивоу државе, са идејом да они буду у равнотежи. Наша земља се одлучила за експанзивну политику која подразумева ниже пореске стопе како би се повећала јавна потрошња. Као пример за ово наводи се да је ПДВ на ниском проценту од само 20% општа стопа и 8% посебна пореска стопа а да је повећана јавна потрошња кроз видове субвенција и преко социјалних давања.

Монетарном политиком земље бави се Народна банка Србије и према подацима НБС, инфлација је циљана на нивоу од 3,0 +/- 1,5%. Фискалном по-

¹ <http://www.javnidug.gov.rs>, (10.10.2018.)

литиком обликују се порези и јавни расходи како би се, на тај начин, доприне-ло бољој запослености без инфлације и дефлације. Да би се остварили циљеви макроекономске политике који укључују привредни развој, запосленост и по-раст стандарда становника потребно је рационално трошити буџетска средс-тва. Фискална политика се бави пуњењем буџета и његовим пражњењем на најбољи могући начин.

Фискалну политику чине пореска и политика јавних расхода. Основна функција фискалне политике је обезбеђење јавних прихода у тој мери да се из њих могу финансирати јавни расходи. Осим ових постоје и друге функције којима би се постигли економски и друштвени циљеви које фискална политика пред себе поставља. Ти циљеви су директан утицај на ниво запошљавања, еко-номски раст кроз утицај на ниво реалног бруто домаћег производа, контроли-сање инфлације у земљи.

Пореска политика сматра се саставним делом економске политике и као таква чини употребу начина, мера и инструмената којима се држава служи како би остварила циљеве макроекономске и социјалне политике. Да би се циљеви остварили потребно је синхронизовати деловање државних институци-ја у сврху прикупљања јавних прихода.

Мере пореске политике ослањају се на порески систем под којим се под-разумевају све врсте пореза, такси, доприноса и других давања која чине јавне приходе, с једне, и сви облици јавних расхода и прописи који их уређују, с друге стране (Кулић, 2004, 61).

Пореска политика мора да обезбеди стабилан прилив пореских прихода без погоршања привредног амбијента и међународне конкурентности земље. Мерама пореске политике треба подстицати акумулацију као примарну еко-номску категорију, затим инвестиције по привредним гранама и секторима, а у Србији се путем ове политике мора више водити рачуна о смањењу регионал-них неједнакости (Аничић, 2014, 317).

Фискални ризици

На састанку земаља чланица Европске Уније, маја 2018. године, у зак-ључцима који су се односили на Србију позитивно је оцењена фискална кон-солидација на којој се ради последњих година, али је акценат стављен на фис-калне ризике и јавни дуг, који су и даље високи. Оценили су да је монетарна политика пратила циљану инфлацију која је остала на ниском нивоу.

Фискални ризици представљају изложеност јавних финансија одређеним околностима које могу проузроковати краткорочна и средњорочна одступања од пројектованог фискалног оквира. До одступања може доћи у приходима, расходима, фискалном резултату, као и у имовини и обавезама државе, у одно-су на оно што је планирано и очекивано. Идентификација највећих фискалних ризика који могу утицати на државне финансије у средњем року полазна је тачка у бољем управљању фискалним ризицима². Управљање фискалним ри-

² Фискална стратегија за 2018. годину са пројекцијама за 2019. и 2020. годину, Влада Републике Србије, стр.58

зицима је термин новијег датума, иако су се јављали са настанком производње, државе, привредних активности. Сузбијању ризика се данас посвећује велика пажња. Управљање ризицима је посебна наука која се развила у свим областима живота и постала саставни део економског и политичко - државног управљања на микро и макро нивоу у свим земљама света, а нарочито у развијеном (Горчић, 2013,53). Успех у управљању фискалним ризицима зависи од политичких, макроекономских и социјалних околности у земљи и у окружењу.

Пад привредне активности. Пад привредне активности или њен мањи раст од планираног може да доведе до значајног смањења прилива капитала, смањења спољнотрговинске размене, и по основу смањене активности до сужавања дефицита текућег рачуна. Тада би дошло до мањих прихода, и последично већег дефицита, уколико се не би ишло на додатно прилагођавање на расходној страни. У случају да се у наредном трогодишњем периоду остваре ниже стопе реалног раста БДП од планираних, кумулативно повећање фискалног дефицита би износило око 50 млрд динара³.

Инфлација. Инфлација је основна детерминанта опште макроекономске стабилности. Услед модификације фискалних правила о индексацији плата и пензија, у наредном периоду инфлација ће у мањој мери опредељивати кретање укупног нивоа расхода, него што је то био случај у ранијем периоду. Са приходне стране инфлација утиче на порезе што може у кратком периоду бити позитивно мада се на дужи рок губи са ограничењем нивоа дохотка. Исто тако делује у девизни курс.

Камате. На трошкове камате, осим структуре и висине јавног дуг могу да утичу и девизни курс као и каматне стопе на тржишту. Услед немогућности одређивања кретања променљивих категорија, преостало је да се камате прилагоде и самим тим и повећају.

Фискално оптерећење

Једно од најважнијих питања јавних финансија је питање фискалног оптерећења. Оно подразумева висину учешћа јавних расхода или јавних прихода у новоствореној вредности једне земље у календарској години. Као синоними користе се: фискална пресија, фискални притисак или коефицијент фискалног оптерећења (Кулић, 2010, 15).

Фискални капацитет је способност предузећа или привреде да поднесе фискално оптерећење (Бингулац, 2007, 35).

Постоје три врсте фискалног оптерећења, и то:

- Прва врста оптерећења добија се када се у однос стави поједини дажбински приход и БДП. На пример, статистика исказује учешће пореза на добит предузећа у БДП по тржишним ценама, у укупним дажбинским приходима у конкретној години.
- Друга врста фискалног оптерећења јавним приходима одређеног региона према (делу) БДП односног региона. Овај коефицијент је важан са становишта локалне самоуправе у дефинисању њених изворних, уступљених и допунских прихода.

³ Исто, стр.59

- Трећи случај оптерећења се добија када се посматра фискално оптерећење једног правног или физичког лица, у периоду од годину дана. Тај коефицијент се добије када се код правног лица ставе у донос укупни дажбински јавни приходи које је платило то лице и његов укупан приход.

Код физичког лица у везу се доводе укупни дажбински јавни приходи које је то физичко лице платило и његов доходак као збир свих његових нето прихода који подлеже опорезивању (Стакић, Јездимировић, 2012, 30).

Потпунијој оцени фискалног оптерећења треба приступити са више основа и треба осим разлика у степену привредне развијености имати у виду и разлике у степену задовољења општих и заједничких потреба.

У свакој земљи се јављају различити моменти који је опредељују. Ови моменти могу се тицати потребе за проширеном репродукцијом, степена стабилности привредног кретања и нужности располагања дохотком привредних субјеката. чиме би се створила база за реализацију сопствених одлука као и одређивање материјалних стимуланса привређивања.

Стање индустријске производње у Србији

Индустрија је у Србији крајем 2017. године остварила учинак који је највиши у протеклих 25 година, премашивши тиме постигнута два максимума; први из 1997. године који је вештачки постигнут продајом „Телекома“ и други из марта 2008. године. осамдесетих година прошлог века индустријска производња расла је само 0,95% годишње, да би у 2014. години просечан месечни раст био 0,55%. Индустрија се развијала тако да је и у 2017. години раст био 0,54% месечно. Све је ово проузроковало раст бруто домаћег производа изнад просека европских земаља. У 2017. години у Србији је бруто домаћи производ 26,4% а, поређења ради, у Немачкој 25,7%⁴. Иако је раст индустријске производње у 2014. години велики, изражен је и њен квалитет. Раст је условио извоз до 2017. године, а касније до 2017. године и инвестиције. Овај резултат је значајнији утолико пре што су у то време на снази биле оштре мере фискалне консолидације.

Период 2010 - 2017. године карактерише раст прерађивачке производње, а унутар ње раст бележи производња хемикалија и хемијских производа, следе производња машина и електричне опреме.

Индустрија Србије оптерећена је бројним структурним слабостима, њена структура не може да одговори на глобалне захтеве савременог тржишта XXI века ослањајући се на образовне идеологије из прошлог века. Корени структурних неусклађености индустријског система су вишеструки и дубоки. Вишедеценијски колективистички уређен систем државне интервенционистичке стихије, створио је привредни несклад, индустријски систем био је у нескладу са тржиштем, није био способан да реагује на тржишне сигнале. Транзициони процеси и глобална рецесија само су оголили структурни проблем индустрије Србије.

⁴ <https://www.ekapija.com>, (12.10.2018.)

Економска политика се суочила са немогућом мисијом: како истовремено не смањивати запосленост и мењати индустријску структуру. У условима минималне секторске реалокације запослених и високе транзиционе цене социјалног мира и даље имамо индустријске секторе неефикасне и нереструктуриране. У теорији је потврђено да што су дужи периоди привредних несклада са тржиштем увозна зависност се повећава⁵.

Индустријска производња у Републици Србији у 2016. години већа је за 4,7% него 2015. године. Обим индустријске производње у 2016. години, у односу на 2015. годину, бележи раст код 20 области чије је учешће у структури индустријске производње 79%, а пад код девет области чије је учешће у структури индустријске производње 21%.

Посматрано по секторима, у 2016. години, у односу на 2015. годину, забележена су следећа кретања: сектор Прерађивачка индустрија – раст од 5,3%; сектор Рударство – раст од 4,0%; и сектор Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација – раст од 2,7%.

Подаци о индустријској производњи у 2016. години – по наменским групама, у односу на претходну годину, показују да је дошло до раста у производњи: трајних производа за широку потрошњу (за 9,5%), интермедијарних производа, осим енергије (за 9,1%); нетрајних производа за широку потрошњу (за 4,2%); енергије (за 1,9%) и капиталних производа (за 1,6%).

Највећи утицај на раст индустријске производње у 2016. години, у односу на 2015. годину, имале су: Производња прехранбених производа, Производња хемикалија и хемијских производа, Производња електричне енергије, Производња производа од гуме и пластике и Производња дуванских производа⁶.

Индустријска производња у периоду јануар – август 2018. године, у односу на исти период 2017. године, остварила је раст од 2,7%. Прерађивачка индустрија у периоду јануар – август 2018. године, у односу на исти период 2017. године остварила је раст од 2,8 %⁷.

Ограничења и проблеми у индустријској производњи

Процес индустријализације Србије кроз прошлост пратиле су бројне слабости. Кључно ограничење је да се национална индустрија развијала у оквирима масовне, енергетски, материјално и радно интензивне производње на основу имитације иностраних технологија (пре свега, увозом опреме и куповином лиценци) и доминантне улоге политичке елите у њеном структурирању и развоју. Последице овог приступа, које се осећају до данас су⁸:

- 1) сиромашна акумулирана искуства из најбоље индустријске праксе, углавном, због толерисања нерационалности употребе ресурса,

⁵ Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011. до 2020. године, („Службени гласник РС“ бр.55/2011).

⁶ Републички завод за статистику, Статистички годишњак 2017.година

⁷ Републички завод за статистику, Саопштење бр.266 од 28.09.2018.год., Статистика индустрије

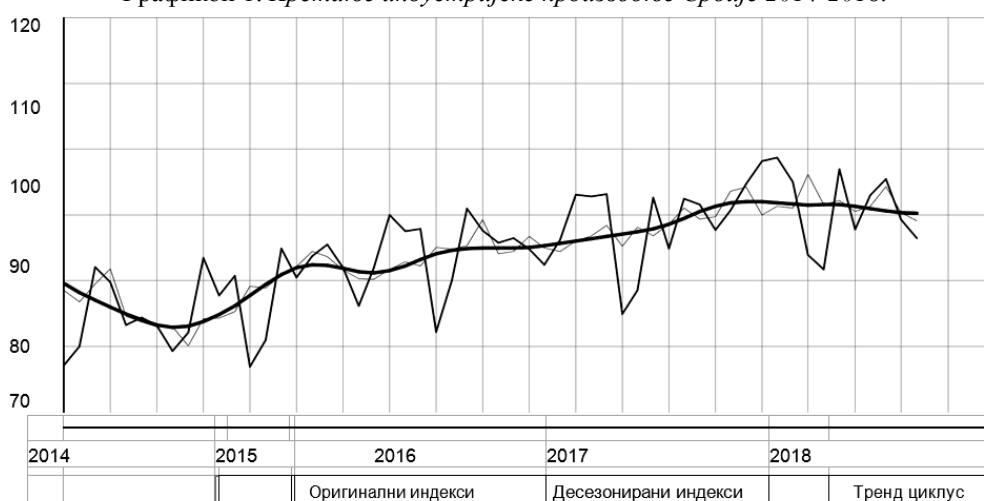
⁸ Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011. до 2020. године, („Службени гласник РС“ бр.55/2011).

- 2) дубоко укорееена навика (посебно у пословодним структурама) на високу спољну и унутрашњу заштиту и неконкурентну ефикасност,
- 3) вредносни систем и социјални односи, који блокирају директно генерисање и имплементацију пословних и технолошких иновација.

Индустријска производња је на последњем мерењу у 2018. години имала раст у односу на 2017. годину где је пад производње електричне енергије био веома изражен.

Графиконом 1 представљено је кретање индустријске производње у Србији у периоду од 2014 – 2018. године, где се показује стални раст производње у посматраном периоду.

Графикон 1: *Кретање индустријске производње Србије 2014-2018.*

Извор: РЗС

У Табели 1. приказани су индекси индустријске производње по гранама, где се види да је у последње време највећи раст забележен код снабдевања електричном енергијом, гасом и климатизације, затим код прерађивачке индустрије која већ одржава ниво раста из године у годину без већих осцилација.

Табела 1. *Индекси индустријске производње 2009-2018.год.*

	Међугодишњи индекси													Учешће		
											2017				2018	
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017							
															2016	
Укупно	87,4	102,5	102,2	97,1	105,5	93,5	108,2	104,7	103,5	100,7	103,1	106,3	103,5	105,9	100,0	
Рударство	96,2	105,8	110,4	97,8	105,3	83,3	110,5	104,0	102,7	93,7	107,3	105,3	105,4	103,0	6,5	
Прерађивачка инд.	83,9	103,9	99,6	98,2	104,8	98,6	105,3	105,3	106,4	107,3	105,1	107,7	104,9	105,0	80,0	
Снабдевање ел. енерг., гасом и климатизација	100,8	95,6	109,7	92,9	108,1	79,9	118,8	102,7	93,8	85,5	94,1	100,7	97,4	110,9	13,5	

Извор: РЗС

Основна ограничења која су пратила развој индустрије у Србији⁹:

- Прво, наслеђени индустријски центри и њихови макрокластери су практично нестали (већина још 80-тих);
- Друго, развој предузетништва није усмеравао ка производним секторима, већ ка услугама;
- Треће, видљиво је одсуство читавог низа тржишних и јавних институција потребних за реализацију индустријске политике на основу технолошких иновација. Недостаје домаћи инвестициони потенцијал, нема институције ризичног (вентуре) капитала, ни једна банка нема у пословном портфолију финансирање развоја иновацијом генерисаних фирми, владини програми за буџетску потпору трансфера технологија из истраживачког система у нове производне иницијативе су недовољни;
- Четврто, стратешко координирајући механизми су остали неразвијени, и поред бројних реформи тржишне инфраструктуре и инфраструктуре за јавну регулацију привреде и привредног развоја;
- Пето, на националном тржишту не постоји тражња водећих корисника, док су интеракције између произвођача и корисника слабе и спорадичне;
- Шесто, национална (Наука - Технологија - Информације - Организација - Образовање - Телекомуникације) инфраструктура је у релативно пристojном стању и квалитетнија него у многим државама сличног степена развијености. Но, структура инфраструктуре је производно непродуктивна. Везе са привредом су неразвијене, спорадичне и линеарне због малог притиска на предузећа - да унапређењем перформанси интерне компоненте инфраструктуре повећају способност имплементације пословних и технолошких иновација. Све извршене реконструкције инфраструктуре (приватизација, рационализација, примена европских стандарда у образовању и науци, модернизација, повезивање и програмирање) које су имале за задатак да промене однос према економској валоризацији иновација и њиховом доприносу друштвено-економском развоју су биле неуспешне. Кључно је да су унутрашње везе између актера инфраструктуре веома слабе, па она није у стању да врши јачи технолошки притисак на реалну привреду конкурентном понудом одговарајућих кадрова и нових технологија.

Утицај фискалне политике на раст индустријске производње

Фискална политика је средство посредством кога се утиче на расходе или приходе (порезе) ради остваривања макроекономских циљева ниске незапослености, стабилних цена и економског раста (Јосифидис, 2008, стр. 60). Циљ макроекономске политике је са обезбеди средњорочно одрживу и кредитбилну економску стабилност у Србији како би се створио амбијент за брзи привредни раст. Ово је могуће само уз законску регулативу.

У случају монетарне политике, Закон о НБС обавезује централну банку да контролише инфлацију што је преточено у монетарни режим циљања инфлације и резултирајућег флексибилног курса¹⁰. Ово треба подржати из разло-

⁹ исто

¹⁰ Посткризни модел економског раста и развоја Србије 2011.-2020.године (2010), Београд, стр.100.

га реструктурирања привреде Србије тако што је смањен увоз у циљу потрошње ка извозу и инвестицијама.

Поред могућности за бржи економски раст, уз смањење дефицита и смањење текуће потрошње уз стално повећање јавних инвестиција.

Зато је дошло до смањења плата у јавном сектору и пензија у циљу смањења укупне потрошње, а у циљу повећање капиталних издатака државе што води повећању државне штедње за њихово (делимично) покривање, па тако и укупне штедње, а са друге стране и до повећања укупних инвестиција.

Флексибилан курс је довео до смањења реалних плата и осталих доходака, те је на тај начин утицао на неопходно смањење потрошње. Повећана производња размењивих добара води расту извоза и истискивању увозних производа са домаћег тржишта. Све наведено, укључујући и фискално прилагођавање, треба да доведе до смањивања велике спољноекономске неравнотеже.

Краткорочно посматрано, показује се да би фискални стимуланс преко повећања текуће јавне потрошње (раста плата и пензија) био контрапродуктиван у Србији, односно да државне инвестиције дају ефективан подстицај опоравку производње, те да се на њих треба ослонити¹¹. У исто време треба смањивати буџетски дефицит што ће онемогућити НБС да држи ниске каматне стопе да би одржала опоравак привреде.

Када се говори о увођењу фискалног подстицаја у Србији потребно је усмерити пажњу на три аспекта. Први аспект био би утицај повећања јавних прихода на раст производње. Други аспект је да ли је могуће да се и у наредном периоду финансира висок дефицит изазван повећањем јавне потрошње. Трећи аспект би био питање да ли дуг земље може да проузрокује кризу код земаља које су пролазиле кроз кризу и инфлацију.

Индустријска производња у периоду 2010.-2017. године

На производној страни бруто домаћег производа, у периоду 2010-2017. године приметан је раст активности код већине сектора привреде. Економска политика усмерена је на индустријску и пољопривредну производњу и њихов извоз, и то тако што је стимулише инвестирање у секторе код којих је могуће продати у иностранству првенствено у мала и средња предузећа која доживљавају експанзију на тај начин.

У прерађивачкој индустрији раст је забележен код 15 од 24 области. По правилу, носиоци раста су извозно орјентисане делатности које већ дужи временски период бележе позитивна кретања. Хемијска и металска индустрија, производња гумених и пластичних производа, машина и електричне опреме задржавају улогу доминантних грана. По значају се издвајају и дуванска и дрвна индустрија као и производња намештаја и папира. Вишемесечни негативан утицај на раст настављен је у нафтној и аутомобилској индустрији. Евидентно је и успоравање прехранбене индустрије, која бележи међугодишњи пад од

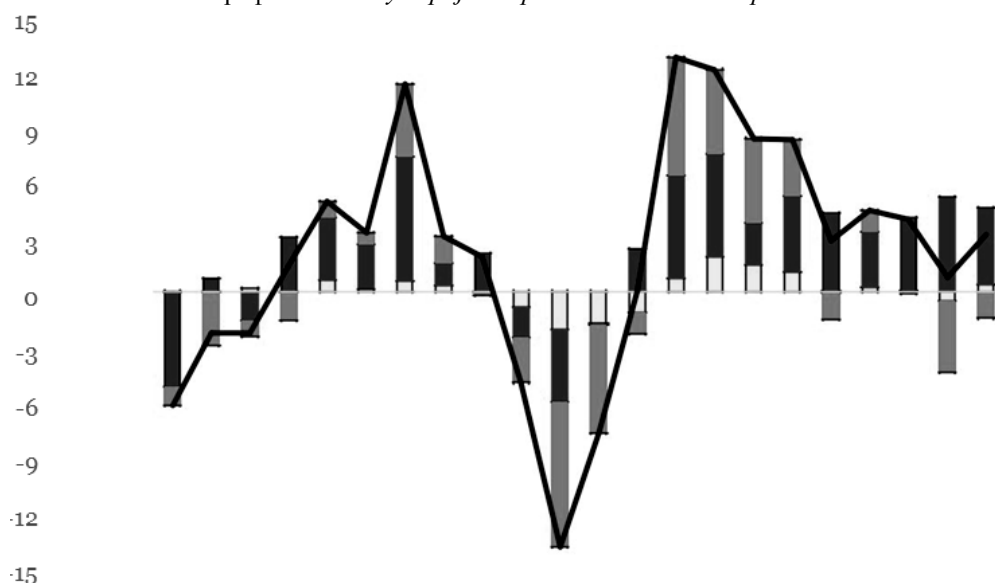
¹¹ исто

1,7% и улази у трајекторију стагнативног тренда. Рударство бележи раст од 3,2% и учвршћује путању опоравка, истовремено производња електричне енергије након седам месеци пада бележи међугодишњи раст од 3,1%¹².

Уколико посматрамо намену, највећи раст бележи производња интермедијарних производа што је повезано са растом производње металних производа и хемијске индустрије.

Према десезонираним подацима, у односу на претходни месец, остварен је раст у рударству од 2,2%, док је успоравање забележено код производње електричне енергије 1,7 % и прерађивачке индустрије 0,2%, тиме је укупна индустрија у јулу остварила скроман раст од 0,1%¹³, што се види у Графикону 2. Републичког завода за статистику.

Графикон 2. *Индустријска производња по секторима*

Q1 Q2 Q3 Q4 Q1 Q2 Q3 Q4 Q1 Q2 Q3 Q4 Q1 Q2 Q3 Q4 Q1 Q2 Q3 Q4 Q1 Q2

2012	2013	2014	2015	2016	2017
------	------	------	------	------	------

Извор: РЗС

Индустријска производња у Републици Србији у новембру 2017. године већа је за 5,5% него у новембру 2016. године, а у односу на просек 2016. године већа је за 11,7%.

Индустријска производња у периоду јануар–новембар 2017. године, у поређењу са истим периодом 2016. године, већа је за 3,8%. Прерађивачка индустрија је остварила раст од 6,8% у периоду јануар–новембар 2017. године, у поређењу са истим периодом 2016. године.

¹² Текућа макроекономска кретања, Министарство финансија републике Србије (2017), стр.11.

¹³ исто

Посматрано по секторима¹⁴:

- 1) у новембру 2017. године, у односу на исти месец 2016, забележена су следећа кретања:
 - сектор Прерађивачка индустрија – раст од 8,2%,
 - сектор Рударство – раст од 5,0%,
 - сектор Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација – пад од 4,3%;
- 2) у периоду јануар–новембар 2017. године, у поређењу са истим периодом 2016, забележена су следећа кретања:
 - сектор Прерађивачка индустрија – раст од 6,8%,
 - сектор Рударство – раст од 2,6%,
 - сектор Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација – пад од 6,8%.

Оно што је узроковало пораст индустријске производње у 2017. у односу на 2016. годину је производња хемикалија и хемијских производа, производња производа од гуме, фармацеутских производа, металних производа. Мала предузећа су у односу на 2016. годину у 2017. години остварила повећање индустријске производње са 11,1% на 14,8%. „Мала и средња предузећа су значајан сегмент српске привреде, запошљавају скоро 2/3 запослених у нефинансијском сектору и чине око 30% БДП-а Србије. Повећање нивоа развоја и конкурентности малих и средњих предузећа је окосница економског развоја у Србији. Транзициони период карактерише низ реформских мера и активности Владе Србије, посебно у области структурних промена у привреди, а самим тим и континуираног раста и развоја малих и средњих предузећа“ (Dašić, Jeličić, Vužgović, 2017).

У Јапану деведесетих година дефлација и краткорочне каматне стопе које су се кретале близу нуле присиле су креаторе политике да се окрену фискалној политици како би стимулисали трому економију земље. Фискална политика је такође играла важну улогу у подстицању опоравка привреде САД након рецесије из 2001. године (Корске, Tootell and Triest). Узевши у обзир све до сада наведено, јасно је да је, фискална политика један од „најмоћнијих инструмената које владе користе за одржавање макроекономске стабилности за раст, као и за трансфере богатства унутар и између генерација и за исправљање тржишних неуспеха“ (Ramón, Yan, 2010). Фискални системи представљају кључни фактор који утиче на ефикасност једне економије и уз помоћ фискалне политике креира се одговарајуће окружење за рапидни економски раст (Рора, Codreanu, 2010, 2).

Закључак

У раду је утврђено да одређене промене у фискалној политици једне земље стабилизују и позитивно утичу и поспешују економске активности. На

¹⁴ Републички завод за статистику, Саопштење РЗС бр. 355/2017

основу изнетих података до којих се дошло статистичком анализом, изводи се општи закључак да је фискална политика директно одговорна за стање у индустрији једне земље. Добро усмереном фискалном политиком у смислу смањења јавне потрошње, успостављањем добре пореске политике долази се до очувања стабилности привреде у целини.

Индустрија у Србији се још увек ослања на старе смернице из прошлог века тако да то представља једно од ограничења раста. Ипак, упркос томе у 2017. години се у односу на 2016. годину бележи раст. Општи закључак је да је потребно доста времена и доброг планирања у сфери фискалне политике да се индустрија која је прилично савладана годинама кризе и неуспелим приватизацијама, великим бројем радника који су у транзицији остали без посла оправи и врати на прави пут. Оно што олакшава пут стабилизацији индустрије и њеном континуираном расту је добра фискална политика и огромни напори да се позитивно стање одржи.

Литература:

1. Aničić, J., Laketa M., Laketa L. (2014) Uticaj poreske politike u ekonomskom razvoju Srbije, *Časopis za ekonomiju i tržišne komunikacije* Vol. 4, br.2, Banja Luka.
2. Bingulac, Z. (2007) *Javne finansije*, Megatrend univerzitet, Beograd
3. Gorčić, R., (2013) New public management i upravljanje fiskalnim rizicima, Beograd
4. Dašić, D., Jeličić, G., Buzurović, D. (2017) Analysis of entrepreneurs and small and medium enterprises in Serbia, *Quality - Access to Success* . Supplement 1, Vol. 18, p.318-323.
5. Ialomitanu R. G., Danu A. L., Bucoi A. (2016) The effects of fiscal policies on the economic growth in Romania, *Bulletin of the Transilvania University of Braşov Series V: Economic Sciences* • Vol. 9 (58) No. 2, pp 291-300
6. Josifidis, K. (2008) *Makroekonomija – principi, teorije, politike*, Futura Publikacije, Novi Sad.
7. Kopecke W.R., Tootell, G and Triest R. Introduction: The Macroeconomics of Fiscal Policy, file:///C:/Users/PC/Downloads/introduction.pdf (15.5.2019)
8. Kulić, M., (2004) *Finansijksi menadžment*, Megatrend univerzitet primenjenih nauka, Beograd
9. Kulić, M. (2010) *Javne finansije*, Megatrend univerzitet, Beograd
10. Onyekachi E. R. and Festus O. (2013) Impact of fiscal policy on the manufacturing sector output in Nigeria: an error correction analysis, *International Journal of Business and Management Review* (IJBMR) Vol.1, No.3, pp. 35-55
11. Popa, I., Codreanu, D. (2010) Fiscal Policy and its role in ensuring economic stability, *Munich Personal RePEc Archive MPRA Paper No. 20820*, 15 February 2010.
12. *Postkrizni model ekonomskog rasta i razvoja Srbije 2011.-2020.godine* (2010), Beograd.
13. Ramón E. L., Vinod T., and Yan W. (2010) *The Effect of Fiscal Policies on the Quality of Growth*, The World Bank Washington, D.C.
14. Republički zavod za statistiku, Statistički godišnjak 2017.godina
15. Republički zavod za statistiku, Saopštenje br.266/2018
16. Republički zavod za statistiku, Saopštenje br. 355/2017
17. *Strategija i politika razvoja industrije Republike Srbije od 2011. do 2020. godine*, („Službeni glasnik RS“ br.55/2011)

18. Stakić, B., Jezdimirović, M. (2012) *Javne finansije*, Univerzitet Singidunum, Beograd.
19. *Tekuća makroekonomska kretanja*, Ministarstvo finansija republike Srbije (2017), Beograd
20. Todorov I., (2015) Fiscal Policy and Economic Growth – The Crisis Aftermath, Center for Economic Theories and Policies Sofia University St. Kliment Ohridski, Faculty of Economics and Business Administration, file:///C:/Users/PC/Downloads/BEP-2015-07.pdf (2.5.2019)
21. *Fiskalna strategija za 2018.godinu sa projekcijama za 2019. i 2020.godinu*, Vlada Republike Srbije
22. <http://www.javnidug.gov.rs>
23. <https://www.ekapija.com>

THE INFLUENCE OF FISCAL POLICY ON THE GROWTH OF INDUSTRIAL PRODUCTION IN SERBIA IN THE PERIOD 2010 - 2017

Summary: This paper presents research on the connection between fiscal policy and the growth of industrial production through the prism of the current situation in the country and statistical data. Fiscal policy through the control of public finances guides the industry and stabilizes its operations on the economy. Although the industry has its variables in percentages, responsible fiscal policy, the flow of time is growing in most sectors, and in the case of Serbia, the greatest stability is noticeable in the manufacturing industry.

Key words: fiscal policy, industry, growth, goals, Serbia

